

Tellija

Valga Maavalitsus

Dokumendi tüüp

KSH programm

Kuupäev

Mai 2014

Projekti nr

2013-0204

VALGA MAAKONNAPLANEERING KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE (KSH) PROGRAMM

Versioon **3 (eelnõu heakskiitmisele)**
Printimise **2014/05/30**
kuupäev
Koostatud: **Eike Riis, Kristiina Ehapalu**
Kontrollitud: **Veronika Verš, Hendrik Puhkim**
Kooskõlastatud: **Valga Maavalitsus**

Projekti nr 2013-0204

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS.....	4
2.	PLANEERINGU KOOSTAMISE JA KSH OSAPOOLED.....	5
3.	KSH KÄSITLUSALA JA MÕJUALA ULATUS.....	7
4.	EELDATAVALT KAASNEV KESKKONNAMÕJU	8
4.1.	Mõjuallikad.....	8
4.2.	Mõjutatavad keskkonnaelemendid.....	8
4.3.	Piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus.....	9
4.4.	Võimaliku mõju hindamine Natura 2000 võrgustiku aladele	10
5.	HINDAMISMETOODIKA KIRJELDUS.....	11
6.	MP JA KSH KOOSTAMISE NING MENETLEMISE AJAKAVA.....	14
7.	AVALIKKUSE KAASAMINE JA SEISUKOHAD KSH PROGRAMMI EELNÕU KOHTA16	
7.1.	Planeeringu elluviimisega seotud mõjutatud või huvitatud asutused ja isikud.....	16
7.2.	Seisukohad KSH programmi eelnõu kohta	19
7.3.	Ülevaade KSH programmi avalikustamisest ja selle tulemustest	34
8.	KSH LÄHTEMATERJALID	35

LISAD

- Lisa 1. Valga maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine. Valga maavanema 16.09.2013 korraldus nr 1-1/2013/347
- Lisa 2. Valga maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise teade väljaandes Ametlikud Teadaanded, 20.09.2013
- Lisa 3. Seisukoha küsimine KSH programmi eelnõu kohta (Valga Maavalitsuse kirjad)
- Lisa 4. Asutustelt laekunud seisukohad KSH programmi eelnõu kohta (tähestikulises järjekorras)
- Lisa 5. KSH programmi avalikustamise käigus laekunud kirjad ja vastuskirjad neile
- Lisa 6. KSH programmi avaliku arutelu protokoll koos osavõtjate nimekirjaga

KSH programmi avalikustamisest teavitamise menetlusedokumentid (teavitamise kirjad, kuulutused jms) menetluse läbiviimise nõuetekohasuse kontrollimiseks esitab maavalitsus Keskkonnaametile koos käesoleva KSH programmiga.

KASUTATUD LÜHENDID

KeHJS	keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus
KOV	kohalik omavalitsus
KMH	keskkonnamõju hindamine
KSH	keskkonnamõju strateegiline hindamine
KSHA	keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne
KSHP	keskkonnamõju strateegilise hindamise programm
MP	maakonnaplaneering
MV	maavalitsus
PlanS	planeerimisseadus
TP	teemaplaneering
ÜP	üldplaneering

1. SISSEJUHATUS

Valga maavanem algatas 16.09.2013.a korraldusega nr 1-1/2013/347 Valga maakonnaplaneeringu (MP) keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) – vt Lisa 1. Vastav teade avaldati väljaandes Ametlikud Teadaanded 20.09.2013.a – vt Lisa 2. Uued MP-d kõigis maakondades algatas Vabariigi Valitsus 18.07.2013.a korraldusega nr 337.¹

Planeeringuala hõlmab kogu Valga maakonda.

Valga MP üldstrateegiline eesmärk on maakonna ruumilise arengu kavandamine kolme põhieesmärgi kaudu:

- riiklike ja kohalike huvide tasakaalustamine;
- asustuse arengu suunamine;
- maa ja loodusressursside tasakaalustatud kasutamise kavandamine.

Keskonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS-e) § 40 lg 1 sätestab, et KSH aruanne on osa strateegilisest planeerimisdokumentist, seega ka MP-st.

Valga MP koostamise korraldaja, koostaja ja kehtestaja on Valga maavanem. Kontaktandmed: Kesk tn 12, 68203 Valga linn, telefon 766 6111, elektronposti aadress info@valgamv.ee.

MP ja selle KSH algatamise korraldustega ning planeeringu koostamise käigu ja dokumentidega on võimalik tutvuda Valga Maavalitsuse veebilehel.² Täiendavat informatsiooni MP ja KSH koostamise korralduse kohta saab Valga Maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonnast, kontaktisik on Margis Sein, telefon 766 6133, elektronposti aadress: Margis.Sein@valgamv.ee.

KSH eesmärk on (KeHJS § 2 lg 2):

- 1) arvestada keskkonnakaalutlusi strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel;
- 2) tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse;
- 3) edendada säästvat arengut.

---

¹ Elektrooniline Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/323072013006>; vaadatud 20.11.2013

² Vt: https://valga.maavalitsus.ee/et/koostatav-maakonnaplaneering?p_p_id=56_INSTANCE_iNB4&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1

2. PLANEERINGU KOOSTAMISE JA KSH OSAPOOLED

Maakonnaplaneeringu (MP) koostamise ja KSH osapooled vt Tabel 1.

Tabel 1. Valga maakonnaplaneeringu koostamise ja KSH osapooled

Osapool	Asutus / institutsioon	Kontaktisik	Kontaktandmed
MP koostamise algataja	Vabariigi Valitsus	-	Stenbocki maja, Rahukohtu 3, 15161 Tallinn riigikantselei@riigikantselei.ee tel 693 5555
MP koostamise korraldaja, koostaja ja kehtestaja	Valga maavanem Valga Maavalitsus	Margis Sein, peaspetsialist planeeringu alal	Kesk 12, 68203 Valga Margis.Sein@valgamv.ee tel 766 6133
MP järelevalvaja	Siseministeerium		Pikk 61, 15065 Tallinn info@siseministeerium.ee tel 612 5008
KSH koostamise algataja ja koostamise korraldaja	Valga maavanem Valga Maavalitsus	Margis Sein, peaspetsialist planeeringu alal	Kesk 12, 68203 Valga Margis Sein@valgamv.ee tel 766 6133
KSH läbiviija	Ramboll Eesti AS	Eike Riis, vanemkonsultant, KSH juhtekspert	Laki 34, 12915 Tallinn eike.riis@ramboll.ee tel 698 8352
KSH järelevalvaja	Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon	Anu Holvandus, keskkonnakorralduse spetsialist	anu.holvandus@keskkonnaamet.ee tel 6807912, mob 5302 0277

KSH juhtekspert on Ramboll Eesti AS-i vanemkonsultant Eike Riis, kes omab sellekohast õigust vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 34 lõikele 3:

- riiklikult tunnustatud kõrgharidus: kõrgharidus/=MSc bioloogias (Tartu Ülikool, 1981-1987);
- töökogemus: 25-aastane töökogemus keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise alal (1988-1997 Tallinna Keskkonnaameti juhtivspetsialist; 1997-2011 oktoober E-Konsult OÜ keskkonnaekspert, 2011 november – praeguseni Ramboll Eesti AS-i vanemkonsultant);
- strateegilise planeerimise koolitus: 2006.a läbitud kursus „Jätkusuutliku ettevõtluse strateegiline juhtimine“ (KÖVET-INEM Hungaria, Säästva Eesti Instituut, The Natural Step; kursus vastas 2 ainepunktile); 1996.-1997.a läbitud kursus „Keskkonnamõju hindamine ja planeerimine“ (Kuopio Ülikool, Soome);
- KSH põhimõtete, protseduuri ja seonduvate õigusaktide tundmine: 25-aastane töökogemus KMH ja KSH alal ning pidev enesetäiendamine oma töövaldkonnas, mis on andnud teadmised ja praktika KSH ja KMH põhimõtete, protseduuri ja asjakohaste õigusaktide tundmise kohta.

KSH töörühma kuuluvad:

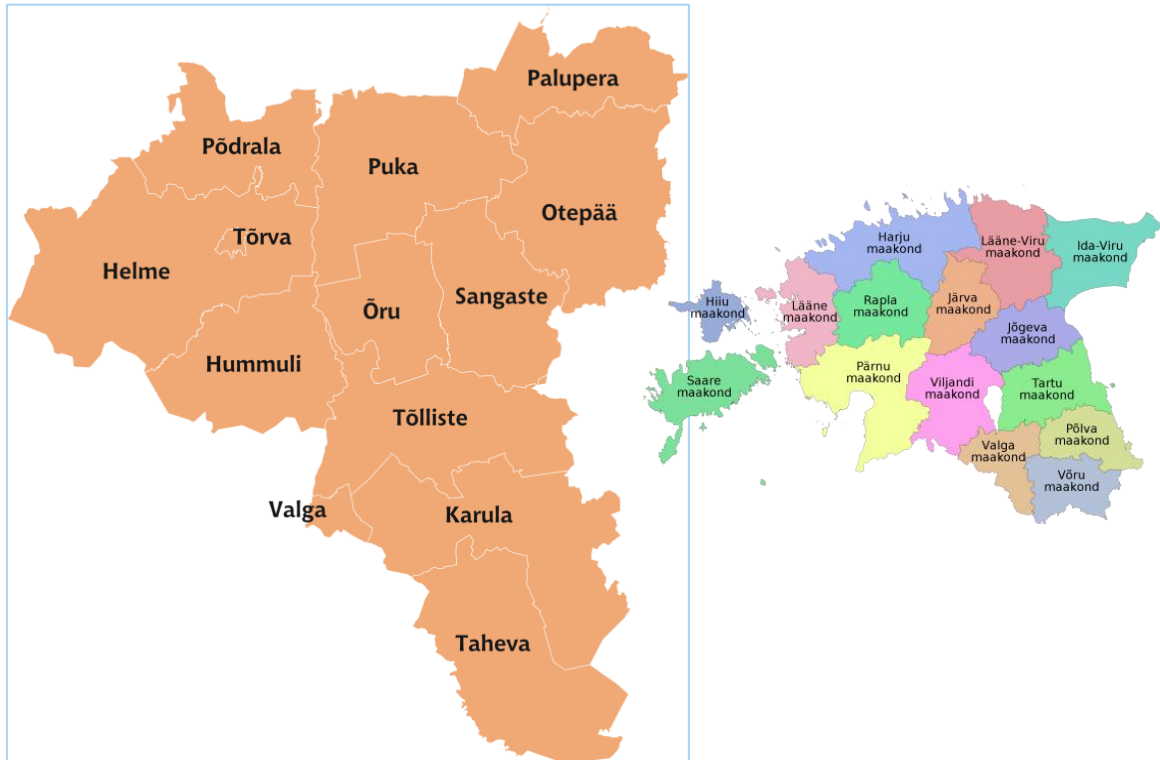
- Veronika Verš, vanemkonsultant – MSc keskkonnakorraldus (TLÜ);
- Hendrik Puhkim, keskkonnaekspert – MSc geograafia (Joseph Fourier' Ülikool);
- Mildred Liinat, vanemarhitekt-planeerija – kõrgharidus/=MSc, (Tallinna Kunstiülikool/EKA);
- Raimo Pajula, keskkonnaekspert – MSc geökoloogia (TPedI);
- Kersti Ritsberg, konsultant – BSc geoloogia (TÜ);
- Kristiina Ehapalu, keskkonnaspetsialist – MSc keskkonnatehnoloogia (TÜ), EMÜ keskkonnateaduse ja rakendusbioloogia doktoriõpe.

Vajadusel kaasatakse töö käigus ka teisi eksperte.

3. KSH KÄSITLUSALA JA MÕJUALA ULATUS

Valgamaa paikneb Eesti kaguosas, olles ühtlasi piiriäärne maakond, mis piirneb lõunast ja edelast Läti Vabariigiga. Valga maakond piirneb põhjast Tartu maakonnaga, idast Põlva ja Võru maakondadega ning loodest Viljandi maakonnaga (vt Joonis 1).

Valga maakonna pindala on 2043,53 km², mis moodustab Eesti Vabariigi kogupindalast 4,5%. Valga maakonnas on 13 omavalitsusüksust (2 linna ja 11 valda). Maakonnas on kaks omavalitsuslikku linna (Valga ja Tõrva), üks vallasisene linn (Otepää), seitse alevikku ja 150 küla.

Joonis 1. Valga maakonna ja kohalike omavalitsuste paiknemine (skeemide allikas: Wikimedia Commons)

Valga MP koostatakse kogu maakonna territooriumi kohta. Seega käsitletakse ka Valga MP KSH läbiviimisel ruumiliselt kogu Valga maakonda (käsitlusala). Mõjuala ulatus selgub KSH tulemusena.

Kui KSH käigus jõutakse järeldusele, et mõne Valga MP-ga kavandatava mõjuallika oluline negatiivne mõju võib ulatuda väljapoole maakonna piiri, siis käsitletakse vastavat mõju sellises ulatuses, nagu see võib eeldatavalt avalduda. Samas lähtutakse eeldusest, et oluline negatiivne mõju ei ulatu välisriigi territooriumile (vt ptk 4.3).

KSH käigus hinnatakse MP elluviimise mõju looduskeskkonnale ning sotsiaalsele, kultuurilisele ja majanduslikule keskkonnale – vt täpsemalt ptk 4.

KSH sisu lähtub strateegilise planeerimisdokumendi (planeeringu) iseloomust ja sisust. KSH kohane tase on selle taseme planeeringute juures, kus tehakse vastavad konkreetsed otsustused – vt täpsemalt ptk 5.³

³ Lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks. Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde. Vt Siseministeeriumi kodulehekülg: https://www.siseministeerium.ee/public/LSK_MKP_koostamiseks_2013.pdf

4. EELDATAVALT KAASNEV KESKKONNAMÕJU

Keskkonnamõju hindamisel lähtutakse MP-s käsitletavatest valdkondadest (PlanS-ga MP-le ette nähtud sisust ja eesmärkidest) ja MP üldistusastmest.

Lähtudes KeHJS-i § 40 lõikest 4 käsitletakse KSH aruandes kavandatava tegevuse mõju keskkonnale, sealhulgas inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale, bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele, loomadele, kaitstavatele loodusobjektidele, pinnasele, vee ja õhu kvaliteedile, kliimamuutustele, kultuuripärandile ja maastikele ning hinnangut jäätmetekke võimaluste kohta.

KeHJS-i § 40 lõike 2 kohaselt selgitatakse, kirjeldatakse ja hinnatakse KSH käigus strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju ja peamisi alternatiivseid meetmeid, tegevusi ja ülesandeid, **arvestades strateegilise planeerimisdokumendi eesmärke ja käsitletavat territooriumi.**

4.1. Mõjuallikad

Mõjuallikate määramisel on lähtutud MP tasandil käsitletavatest teemadest ja objektidest. Sellest tulenevalt on võimalikud mõjuallikad:

- muudatused olemasoleva asustuse, sh tõmbekeskuste/toimepiirkondade ja tiheasustusalade paiknemises;
- maa- ja veealade kavandatav (üldine) kasutamine;
- maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade kavandatav kasutamine;
- kavandatavad teed, raudteed, veeteed, tehnovõrkude koridorid, lennuväljad, sadamad, jäätmete ladestamise kohad ning muud MP-ga määratavad tehnorajatised;
- ühisveevärgi veehaarded, kalmistud, jääkreostusalad ja -objektid jms, mis võivad mõjutada asustuse ja maakasutuse suunamist;
- kavandatavad puhkealad;
- kavandatavad üleriigilise tähtsusega riigikaitse otstarbega maa-alad;
- mitut kohalikku omavalitsust läbivad joonehitised (riigimaantee, raudtee, torujuhtme või kõrgepingeliini trassi asukohavalik)⁴;
- kavandatavad olulise ruumilise mõjuga objektid (ORMO)⁵.

4.2. Mõjutatavad keskkonnamelemendid

- Looduskeskkond
  - loodusvarad: põhjavesi, pinnavesi, mets, taimestik-loomastik, maavarad jms;
  - kaitsealad, sh Natura 2000 alad;
  - väärtuslikud põllumaad;

⁴ PlanS § 29¹: Joonehitise trassi koridori asukoht määratakse üldjuhul maakonnaplaneeringuga. Asukohavalikul tuleb kaaluda mitut võimalikku asukohta.

⁵ PlanS § 29²: ORMO asukoht valitakse ÜP alusel ja selle asukoha valikul tuleb kaaluda mitut võimalikku asukohta. Kui ORMO võimalik asukoht jääb mitme KOV-i territooriumile ja ÜP-de koostamine mitme KOV-i omavahelisel kokkuleppel ei ole asukoha valikuks otstarbekas või võimalik, valitakse ORMO asukoht MP alusel. Vabariigi Valitsuse 15.07.2003 määrus nr 198: Olulise ruumilise mõjuga objektide nimekiri; Elektrooniline Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13195695>

- maakondliku tähtsusega roheline võrgustik;
- väärtuslikud looduskooslused;
- maakondliku tähtsusega väärtuslikud maastikud.
- Kultuuriline keskkond:
  - piirkonna identiteet (traditsiooniline elulaad) ja kultuuripärand;
  - miljööväärtuslikud alad (linnas ja maal)⁶;
  - väärtuslikud maastikud;
  - kultuurimälestised.
- Sotsiaalne keskkond:
  - inimese tervis;
  - tööhõive;
  - inimeste vajadused ja heaolu;
  - teenuste kättesaadavus (toimepiirkonnad).
- Majanduslik keskkond:
  - olulised ja arendatavad majandusharud, sh kultuuripärandiga seotud majandus;
  - energia- ja ressursitõhusus.

Kultuurilise, sotsiaalse ja majandusliku keskkonna mõjutatavaid elemente täpsustatakse ja käsitletakse lähtudes Siseministeeriumis koostamisel olevatest MP KSH läbiviimise juhenditest.

4.3. Piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus

Piiriüleseid keskkonnamõjusid, mis tuleneksid üleriigilisest planeeringust Eesti 2030+, ei ole ette näha.⁷

Piiriüleised seosed keskkonnas on seotud taristu jm võrgustikega (roheline võrgustik, õhu-, vee- kui maismaatranspordi ühendused, energeetika), mille elemendid ületavad riigipiire. Piireületava keskkonnamõjuga võivad olla ka üksikud suured objektid, mille asukoha valikut mõjutab üleriigiline planeering. Kõigil neil juhtudel viiakse eelnevalt läbi KSH kas MP või ÜP koostamise käigus ja eeldatavalt konkreetse objekti KMH, vajadusel ka piiriülese keskkonnamõju käsitlemine KeHJS-i mõttes ja sätestatud korras.

Valga maakonna planeeringuga ei ole kavas planeerida objekte või tegevusi, millega võiks kaasneda oluline negatiivne mõju naaberriigile (Läti Vabariigile). Oluline negatiivne keskkonnamõju on eeldatavalt välditav, sest MP koostamise käigus otsitakse lahendusi, millega ebasoovitavat piiriülest keskkonnamõju ei kaasne.

Keskonnaministeerium on seisukohal⁸, et maakonnaplaneeringute puhul (juhul, kui ei ole ette näha, et nendega kaasneks piiriülene mõju) ei ole vaja naaberriike informeerida.

---

⁶ <http://www.miljooala.ee/?id=1401>

⁷ Üleriigilise planeeringu Eesti 2030+ keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne. Ekspert: Tõnu Oja. Tartu 2011. <http://eesti2030.files.wordpress.com/2012/01/aruanne-22-12-2011.pdf>

⁸ Keskonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna peaspetsialisti Maris Malva 13.03.2014 e-kiri

4.4. Võimaliku mõju hindamine Natura 2000 võrgustiku aladele

Arvestades MP suurt üldistustaset piirduakse Natura hindamisel eelhindamise etapiga ning esitatakse soovitused ja nõuded tegevusteks järgnevatel planeerimistasanditel.⁹

Eelhindamise puhul ei ole tegemist hinnangute andmisega, vaid võimaliku mõju prognoosimisega, mille tulemusena saab otsustada, kas järgmistel planeerimistasanditel on vaja läbi viia asjakohane hindamine. Eelhinnang viiakse läbi kaardianalüüsi põhjal ja võttes arvesse potentsiaalselt mõjutatavate Natura-alade kaitse-eesmärke ning kasutades olemasolevaid uuringuid ja kaitsekorralduskavasid. Kaardipõhise analüüsi tulemusel tuvastatakse tähelepanu vajavad kohad, kus MP-ga kavandatavad tegevused, maakasutus või objektid võivad mõjutada Natura alasid. Hinnangust jäävad välja olemasolevad ja erinevate varasemate planeeringute ja projektidega kavandatud tegevused ja objektid, sest eeldatakse, et nendele on Natura hindamine vajadusel läbi viidud.

KSH eksperdid esitavad hinnangu tulemused töö käigus koheselt MP koostajatele ning teevad ühtlasi ettepanekuid markeerida MP joonisel Natura eelhindamise tulemustest tulenevalt konfliktalad ning edaspidi täiendavat tähelepanu vajavad kohad. See võimaldab probleemkohtadega arvestamist järgmistel planeerimise tasanditel ja Natura võrgustiku väljaarendamisel.

Sõltuvalt kavandatavast objektist või tegevusest ei pruugi MP tasandil eelhindamise käigus prognoositav võimalik mõju Natura alale kavandatavat objekti või tegevust automaatselt välistada, vaid seda tuleb täpsustada asjakohase hindamise käigus. Vajadusel ja võimalusel tehakse ettepanekuid leevendusmeetmete rakendamiseks.

---

⁹ Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. Koostajad: Aune Aunapuu, Riin Kutsar, MTÜ Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühing. Tartu-Tallinn 2013

5. HINDAMISMETOODIKA KIRJELDUS

Hindamisel lähtutakse Eestis ja Euroopa Liidus kehtivate asjakohaste õigusaktide nõuetest. Mõjude olulisuse tuvastamisel lähtutakse eelkõige õigusaktides määratud normidest. Peamised menetlust suunavad õigusaktid on keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (KeHJS)¹⁰ ning planeerimisseadus (PlanS)¹¹. KSH aruande koostamisel järgitakse KeHJS § 40 esitatud nõudeid.

Hindamise läbiviimisel kasutatakse Keskkonnaministeeriumi juhendmaterjali „Keskkonnamõju strateegilise hindamise juhend“ jt asjakohaseid meetodilisi juhendeid (sh Natura-hindamise juhendeid)¹². Siseministeeriumi tellimisel on koostatud soovitusel sotsiaalsete, kultuuriliste ja majanduslike mõjude hindamiseks KSH käigus.¹³ Samuti võetakse keskkonnamõju hindamisel arvesse keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja üldtunnustatud hindamismetoodikat.

KSH käigus analüüsitakse, hinnatakse ja võrreldakse looduskeskkonna (bioloogiline mitmekesisus, populatsioonid, taimed, loomad, pinnas, vesi ja õhu kvaliteet, kliimamuutused, kultuuripärand ja maastikud) ja sotsiaal-majanduslikke (inimeste tervis, sotsiaalsed vajadused ja vara) tegureid ning tuuakse esile nende omavahelised seosed. Eeldatavalt tekkivaid mõjusid hinnatakse vastavalt mõjude suurusele, kestvusele (lühi- ja pikaajalisus), mõjude iseloomule, kumulatiivsusele ning mõjude olulisusele.

Kasutatav hindamismetoodika põhineb kvalitatiivsel hindamisel, mille hulka kuuluvad:

- teemakohase kirjanduse ja muude asjakohaste dokumentide läbitöötamine;
- ekspertarvamused mõju olulisuse selgitamiseks;
- konsultatsioonid olulist teavet omavate asutustega;
- konsultatsioonid üldsuse ja kolmandate osapooltega.

KSH käigus:

- kirjeldatakse kavandatavaid tegevusi ja võrreldakse võimalikke alternatiivseid lahendusi;
- hinnatakse kavandatava tegevusega kaasnevaid võimalikke olulisi keskkonnamõjusid (mõju olulisus selgub planeeringu koostamise käigus), määratletakse mõjude ulatus;
- pööratakse tähelepanu piirkonna senisest ja kavandatavast maakasutuse spetsiifikast tulenevatele probleemidele ja valdkondadele: roheline võrgustik, kaitsealad (sh Natura 2000), elamu- ja tööstuspiirkonnad, veevarustuse ja kanaliseerimise küsimused, puhke- ja virgestusalade piisavus ja võimalik kasutuskooormus, liiklusega seotud aspektid, kergliikluse arendamine jms;
- hinnatakse võimalikke kumulatiivseid mõjusid;
- analüüsitakse kavandatava tegevuse vastavust planeeringute ja arengukavadega;
- antakse soovitusel võimalike negatiivsete mõjude vältimiseks ja leevendamiseks.

Lähtudes MP eesmärgist ja käsitletavast maa-alast analüüsitakse KSH aruande koostamise käigus:

- 1) maakonna arendamise võimalikke alternatiive ning üldisemal tasandil maa-ala erinevaid kasutusvõimalusi (muuhulgas 0-alternatiivi), kuid ei vaadelda alternatiivseid asukohti väljaspool planeeringuala;
- 2) MP-ga kavandatava tegevuse võimaliku olulist mõju planeeringuala looduskeskkonnale, keskkonnaseisundile ja elanikele, samuti sotsiaalsele, kultuurilisele ja majanduslikule keskkonnale ning võimaliku mõjuala ulatuses väljaspool planeeringuala sõltuvalt mõjuallikast ja mõjutatavatest keskkonnamelementidest;
- 3) MP vastavust üleriigilisele planeeringule Eesti 2030+;

¹⁰ Elektrooniline Riigi Teataja – <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011015>

¹¹ Elektrooniline Riigi Teataja – <https://www.riigiteataja.ee/akt/114022013003>

¹² Vt Keskkonnaministeeriumi koduleht: <http://www.envir.ee/91552>

¹³ Vt Siseministeeriumi koduleht: <https://www.siseministerium.ee/uuringud-ja-analuusid-7/>

- 4) teemaplaneeringute "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonningimused", „Maakonna sotsiaalne infrastruktuur“ „Tihe- ja hajaasustusega alad“, „Ruumilise arengu põhimõtted ja suundumused Via Hanseatica mõjualal“, arengustrateegia „Valgamaa 2018“ ning muudele asjakohaste planeerimisdokumentide (sh planeeringuala omavalitsuste üldplaneeringud) ja arengukavade kooskõla MP-ga.

KSH läbiviimisel tuginetakse Valga MP koostamiseks teostatud uuringutele ja analüüsidele ning käsitlusala hõlmavatele varasematele asjakohastele materjalidele. MP KSH koostamise mahus ei ole kavas läbi viia täiendavaid uuringuid.

Planeeringu koostamine ning KSH läbiviimine toimuvad üheaegselt ja paralleelselt. KSH käigus selgitatakse välja planeeringuga kavandatavad tegevused, millel võib eeldatavasti olla positiivne või oluline negatiivne mõju. Planeeringulahenduse väljatöötamise üheks põhimõtteks on, et kavandatav tegevus avaldaks tulevikus planeeringuala keskkonnale kokkuvõttes positiivset mõju. KSH ekspertide analüüsitulemused edastatakse töö käigus (koheselt) planeeringu koostajale teadmiseks ja arvestamiseks.

KSH käigus selgitatakse välja kavandatavad tegevused, millel võib eeldatavasti olla oluline negatiivne mõju või ka positiivne mõju.

Hindamisel piirduakse strateegiliste valikute võrdluse tasemega. Ajakohaste ja MP-s kajastatavate teemaplaneeringute osas on KSH koostamisel võimalik tugineda esialgse KSH tulemustele.¹⁴

Negatiivne keskkonnamõju on *oluline* juhtudel, kui see:

- eeldatavalt ületab tegevuskohas looduskeskkonna taluvust,
- põhjustab kas looduses või sotsiaal-majanduslikus keskkonnas pöördumatuid muutusi või
- seab ohtu inimese tervise või heaolu, kultuuripärandi või vara.

KSH aruandes esitatakse MP elluviimisega kaasneva olulise negatiivse keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmed.

Otsene mõju avaldub tegevuse otsestes tagajärgedes tegevusega samal ajal ja kohas. Arvestatakse nii toimimisega kaasnevaid kui ka hädaolukordadega seotud mõjusid ning käsitletakse nii soovimatuid negatiivseid kui ka positiivseid mõjusid.

Kaudne mõju kujuneb keskkonnamelementide omavaheliste põhjus-tagajärg seoseahelate kaudu. See võib avalduda vahetust tegevuskohast eemal ning mõju võib välja kujuneda alles pikema aja jooksul.

Eeldatava positiivse mõju kinnitamisel võetakse aluseks eksperdi hinnang, muud tõendid, uuring, majanduslik analüüs või senine praktiline kogemus. Mõju suurust hinnatakse ja kirjeldatakse vähemalt ligikaudselt.

Natura-hindamise põhimõtted MP koostamisel vt ptk 4.4.

Planeeringu koostamise ja KSH menetlus ühendatakse võimalikult ulatuslikult (vt ptk 6). Hindamine lõimitakse planeeringu koostamisse nii, et see moodustaks tervikprotsessi pideva koostisosa. Seda arvestatakse jooksvalt alternatiivsete lahendusvariantide võrdlemisel, neist eelistatavate valimisel ning planeeringu elluviimisega seotud võimalike negatiivsete keskkonnamõjude ennetus- ja leevendusmeetmete määratlemisel. KSH tulemused lõimitakse planeeringulahenduse tekstilisse esitusse ja KSH aruanne esitatakse planeeringu lisana. KSH

¹⁴ Lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks. Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde. Vt Siseministeeriumi kodulehekülg: https://www.siseministeerium.ee/public/LSK_MKP_koostamiseks_2013.pdf

aruanne seostatakse viidete abil planeeringu tekstiga, et vältida sama teabe kordamist ja näidata hindamise tulemuste kajastamist planeeringulahenduses.¹⁵

On rida asjaolusid, mis mõjutavad konkreetseid kavandatava tegevusega seotud otseseid, kaudseid ja kumulatiivseid mõjusid ning mõjude interaktiivsust. Vastavalt sellele valitakse töö käigus praktiline(sed) ja sobiv(ad) meetodika(d) või nende kombinatsioonid, mille puhul on võimalik arvesse võtta mõju iseloomu, saadaolevate andmete olemasolu ja kvaliteeti ning aja ja muude ressursside olemasolu. Arvestades MP tasandi üldistusastet on ka keskkonnamõju ja selle olulisuse hindamine ning mõju parameetrite määratlemine üldjuhul ligikaudne, kuid vajadusel antakse KSH aruandes soovitud keskkonnamõjude olulisuse ja ulatuse täpsustamiseks järgmistel planeerimise tasanditel.

---

¹⁵ Lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks. Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde. Vt Siseministeeriumi kodulehekülg:
https://www.siseministeerium.ee/public/LSK_MKP_koostamiseks_2013.pdf

6. MP JA KSH KOOSTAMISE NING MENETLEMISE AJAKAVA

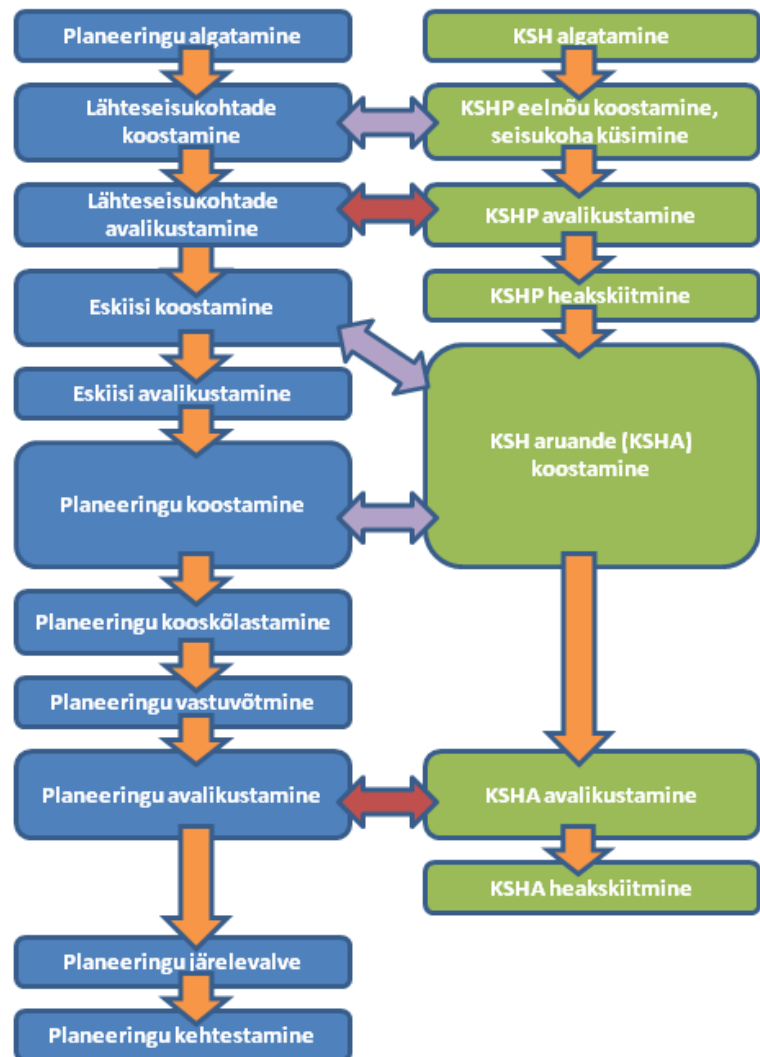
MP ja KSH ajakava koostamisel on aluseks seadustega sätestatud planeeringu ja KSH menetlused (vt Joonis 2). Vastavalt KeHJS-e § 36 lõike 2 punktile 4 tuleneb KSH koostamise ajakava MP koostamise ajakavast.

Planeeringu koostamise ja KSH menetlus ühendatakse võimalikult ulatuslikult.

MP koostamise ja KSH läbiviimise ajakava ühendamine on oluline seetõttu, et MP lahenduse väljatöötamine ja KSH läbiviimine ning MP ja KSH avalikustamised viiakse läbi vastastikku seostatult, üheaegselt ja samade avalike väljapanekute ja avalike arutelude raames.

KSH aruanne esitatakse Keskkonnaametile heakskiitmiseks pärast MP vastuvõtmist ja avalikustamist.

Valga MP koostamise ja kavandatava tegevuse KSH ning selle tulemuste avalikustamise eeldatav ajakava vt Tabel 2.

Joonis 2. Planeeringu ja KSH menetluse põhimõtteline skeem

Tabel 2. Valga MP koostamise ja KSH läbiviimise eeldatav ajakava

Tegevus	Periood	Täitja
Valga MP algatamine	18.07.2013	Vabariigi Valitsus
Valga MP KSH läbiviimise algatamine / sellest teavitamine Ametlikes Teadaannetes	16.09.2013 / 20.09.2013	Valga Maavalitsus
MP lähteseisukohtade koostamine	november 2013 – märts 2014	Valga Maavalitsus
KSH programmi eelnõu koostamine, selleks vajaliku teabe koondamine	november – detsember 2013	Ramboll Eesti AS Valga Maavalitsus
KSH programmi eelnõu esitamine Tellijale	12.12.2013	Ramboll Eesti AS
KSH programmi eelnõu kohta seisukohtade küsimine ja programmi täiendamine	jaanuar – aprill 2014	Valga Maavalitsus Ramboll Eesti AS

Tegevus	Periood	Täitja
MP lähteseisukohtade ja KSH programmi avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest teavitamine	aprill 2014	Valga Maavalitsus Ramboll Eesti AS
KSH programmi ja MP lähteseisukohtade avalikustamine (avalik väljapanek 2 nädalat, avalik arutelu)	aprill – mai 2014	Valga Maavalitsus Ramboll Eesti AS
KSH programmi kohta laekunud ettepanekutele vastamine ja KSH programmi täiendamine vastavalt avalikustamisel esitatud ettepanekutele	mai – juuni 2014	Valga Maavalitsus Ramboll Eesti AS
KSH programmi esitamine Keskonnaameti Põlva-Valga-Võru regioonile heakskiitmiseks	juuni 2014	Valga Maavalitsus
KSH programmi heakskiitmine ja MP koostaja teavitamine	menetlemiseks vajaliku aja jooksul	Keskonnaamet
MP eskiisi koostamine	mai – detsember 2014	Valga Maavalitsus
KSH läbiviimine ja aruande koostamine	mai 2014 – mai 2015	Ramboll Eesti AS
MP eskiisi avalikustamine	jaanuar 2015	Valga Maavalitsus
MP planeeringulahenduse koostamine	veebruar – mai 2015	Valga Maavalitsus
MP planeeringulahenduse kooskõlastamine (esitatakse koos KSH aruande eelnõuga)	menetlemiseks vajaliku aja jooksul (mai – juuni 2015)	Valga Maavalitsus
MP planeeringulahenduse vastuvõtmine	menetlemiseks vajaliku aja jooksul (juuli 2015)	Valga Maavalitsus
MP planeeringulahenduse ja KSH aruande avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest teavitamine	august 2015	Valga Maavalitsus Ramboll Eesti AS
MP planeeringulahenduse ja KSH aruande avalikustamine (avalik väljapanek 4 nädalat, avalik arutelu)	august – september 2015	Valga Maavalitsus Ramboll Eesti AS
MP planeeringulahenduse täiendamine	september – oktoober 2015	Valga Maavalitsus
KSH aruande kohta laekunud ettepanekutele vastamine, KSH aruande täiendamine ning KSH aruande esitamine Keskonnaameti Põlva-Valga-Võru regioonile heakskiitmiseks	september – oktoober 2015	Valga Maavalitsus Ramboll Eesti AS
KSH aruande heakskiitmine ja MP koostaja teavitamine	menetlemiseks vajaliku aja jooksul (november 2015)	Keskonnaamet
MP esitamine Siseministeriumile järelevalve teostamiseks	detsember 2015	Valga maavanem
MP kehtestamine ja sellest teavitamine	menetlemiseks vajaliku aja jooksul	Valga maavanem

Eeltoodud ajakava on esialgne ja selles võib tulla muudatusi (ajakava määramatus tuleneb peamiselt MP ja KSH menetlustoimingute kestvusest). KSH läbiviimise ajakava sõltub MP koostamise ajakavast.

7. AVALIKKUSE KAASAMINE JA SEISUKOHAD KSH PROGRAMMI EELNÕU KOHTA

7.1. Planeeringu elluviimisega seotud mõjutatud või huvitatud asutused ja isikud

Asutused ja isikud, keda koostatava MP alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle MP vastu – vt Tabel 3.

Tabel 3. Valga MP ja KSH koostamisest mõjutatud ning huvitatud asutused ja isikud

Huvitatud asutus/isik	Kontaktandmed	Teavitusviis
Ministeeriumid		
Haridus- ja Teadusministeerium	Munga 18, 50088Tartu hm@hm.ee	e-post
Justiitsministeerium	Tõnismägi 5a, 15191 Tallinn info@just.ee	e-post
Kaitseministeerium	Sakala 1, 15094 Tallinn info@kaitseministeerium.ee	e-post
Keskonnaministeerium	Narva mnt 7a, 15172 Tallinn keskkonnaministeerium@envir.ee	e-post
Kultuuriministeerium	Suur-Karja 23, 15076 Tallinn min@kul.ee	e-post
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Harju 11, 15072 Tallinn info@mkm.ee	e-post
Põllumajandusministeerium	Lai tn 39 / Lai tn 41, 15056 Tallinn pm@agri.ee	e-post
Rahandusministeerium	Suur-Ameerika 1, 15006 Tallinn info@fin.ee	e-post
Siseministeerium	Pikk 61, 15065 Tallinn info@siseministeerium.ee	e-post
Sotsiaalministeerium	Gonsiori 29, 15027 Tallinn info@sm.ee	e-post
Välisministeerium	Islandi väljak 1, 15049 Tallinn vminfo@vm.ee	e-post
Ametid jm riigiasutused		
Keskonnaamet (Põlva-Valga-Võru region)	Kesk 12, 68203 Valga valga@keskkonnaamet.ee	e-post
Lennuamet	Rävala pst 8, Tallinn 10143 ecaa@ecaa.ee	e-post
Maa-amet	Mustamäe tee 51, 10621 Tallinn maaamet@maaamet.ee	e-post
Maanteeamet	Pärnu mnt 463a, 10916 Tallinn info@mnt.ee	e-post
Muinsuskaitseamet, Muinsuskaitseameti Valgamaa peainspektor	Uus tn 18, 10111 Tallinn muinas@muinas.ee mariliis.paris@muinas.ee	e-post
Politsei- ja Piirivalveamet	Pärnu mnt 139, 15060 Tallinn ppa@politsei.ee	e-post

Huvitatud asutus/isik	Kontaktandmed	Teavitustiis
Põllumajandusamet	Teaduse 2, Saku, 75501 Harjumaa pma@pma.agri.ee	e-post
Päästeamet	Raua tn 2, 10124 Tallinn rescue@rescue.ee	e-post
Riigi Infosüsteemi Amet	Rävala 5, Tallinn 15169 ria@ria.ee	e-post
Tehnilise Järelevalve Amet	Sõle 23 A, Tallinn 10614 info@tja.ee	e-post
Terviseamet	Paldiski mnt 81, 10617 Tallinn kesk@terviseamet.ee	e-post
Veeteede Amet	Valge 4, 11413 Tallinn eva@vta.ee	e-post
Häirekeskus	Erika 3, 10416 Tallinn 112@112.ee	e-post
Keskonnainspeksioon	Kopli 76, 10416 Tallinn valve@kki.ee	e-post
Piirnevad maavalitsused		
Põlva Maavalitsus	Kesk 20, 63308 Põlva info@polva.maavalitsus.ee	e-post
Tartu Maavalitsus	Riia 15, 51010 Tartu mv@tartumaa.ee	e-post
Viljandi Maavalitsus	Vabaduse plats 2, 71020, Viljandi info@viljandi.maavalitsus.ee	e-post
Võru Maavalitsus	Jüri 12, 65620, Võru mv@mv.werro.ee	e-post
Kohalikud omavalitsused (KOV-id) ja KOV-ide liidud		
Helme Vallavalitsus	Tartu tn 20, 68606 Tõrva postipoiss@helme.ee	e-post
Hummuli Vallavalitsus	68410 Hummuli alevik vald@hummulivv.ee	e-post
Karula Vallavalitsus	68116 Karula vald, Lüllemäe karula@karula.ee	e-post
Otepää Vallavalitsus	Lipuväljak 13, 67405 Otepää vald@otepaa.ee	e-post
Palupera Vallavalitsus	67514 Hellenurme palupera@palupera.ee	e-post
Puka Vallavalitsus	Kooli 6, 67217 Puka vallavalitsus@puka.ee	e-post
Põdrala Vallavalitsus	68716 Riidaja aivar@podrala.ee	e-post
Sangaste Vallavalitsus	67013 Sangaste sangaste@sangastevv.ee	e-post
Taheva Vallavalitsus	68013 Laanemetsa küla info@taheva.ee	e-post
Tõlliste Vallavalitsus	Kesk 6, 68314 Laatre vald@tolliste.ee	e-post

Huvitatud asutus/isik	Kontaktandmed	Teavitustiis
Tõrva Vallavalitsus	Kevade 1, 68605 Tõrva torva@torva.ee	e-post
Valga Linnavalitsus	Puiestee 8, 68203 Valga valgalv@valgalv.ee	e-post
Õru Vallavalitsus	67109 Õru alevik info@oeruvv.ee	e-post
Valgamaa Omavalitsuste Liit	Kesk 12, 68203 Valga valgamaaovl@valgamv.ee mailto:info@taheva.ee	e-post
Ettevõtted, ettevõtjate ühendused, arendusvaldkonna MTÜ-d jms		
Valgamaa Arenguagentuur	Kesk 11, 68203 Valga info@arenguagentuur.ee	e-post
Valgamaa Partnerluskogu	Valga põik 3, 67403 Otepää, Valgamaa info@valgaleader.ee	e-post
MTÜ Valgamaa Põllumeeste Liit	Vabaduse 26, 68204 Valga valga.nk@gmail.com	e-post
Valgamaa Spordiliit MTÜ	Kesk 12, 68203 Valga valgamaa.sport@mail.ee	e-post
Võru Instituut	Tartu 48, 65609 Võru wi@wi.werro.ee	e-post
Mulgi Kultuuri Instituut	Pärnu mnt 30A, 69403 Abja- Paluoja, Viljandimaa instituut@mulgikultuur.ee	e-post
SA Lõuna Eesti Turism	info@southeastonia.ee	e-post
Riigimetsa Majandamise Keskus	Toompuiestee 24, 10149 Tallinn rmk@rmk.ee	e-post
AS Eesti Raudtee	Toompuiestee 35, 15073 Tallinn raudtee@evr.ee	e-post
AS Eesti Liinirongid (Elron)	info@elron.ee	e-post
AS Eesti Energia	teenindus@energia.ee	e-post
Elering AS	Kadaka tee 42, 12915 Tallinn info@elering.ee	e-post
Elektrilevi OÜ	Kadaka tee 63, 12915 Tallinn elektrilevi@elektrilevi.ee	e-post
AS Eesti Gaas	Liivalaia 9, Tallinn 10118 info@gaas.ee	e-post
AS EG Võrguteenus	Gaasi tn 5, 11415 Tallinn egvorguteenus@gaas.ee	e-post
Eesti Lairiba Arenduse SA	info@elasa.ee	e-post
EMT	info@emt.ee	e-post
Elion Ettevõtted AS	info@elion.ee	e-post
Elisa Eesti AS	elisa@elisa.ee	e-post
Tele2 Eesti AS	tele2@tele2.ee	e-post
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	koda@koda.ee	e-post

Huvitatud asutus/isik	Kontaktandmed	Teavitusviis
Eesti Erametsaliit	erametsaliit@erametsaliit.ee	e-post
Valgamaa Jahi- ja Kalameeste Ühistu	J.Kuperjanovi 76, 68207 Valga valgajaht@gmail.com	e-post
Eesti Turbaliit	info@turbaliit.ee	e-post
Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit	emtel@emtel.ee	e-post
Eesti Autoettevõtete Liit	al@autoettevoteteliit.ee	e-post
Eesti Planeerijate Ühing	info@planeerijad.ee	e-post
Eesti Arhitektide Liit	info@arhliit.ee	e-post
Eesti Keskonnaühenduste Koda	info@eko.org.ee	e-post
Eesti Maaülikool	Kreutzwaldi 1a, 51014 Tartu info@emu.ee	e-post
Tartu Ülikool	Ülikooli 18, 50090 Tartu info@ut.ee	e-post
Valgamaa Kutseõppekeskus	Loode tn 3, 68206 Valga info@vkok.ee	e-post
Laiem avalikkus		
Asjast huvitatud/mõjutatud isikud, nt piirkonna elanikud ja ettevõtted	<i>Teavitusviisid:</i> <ul style="list-style-type: none"> - väljaanne <i>Ametlikud Teadaanded</i>; - maakondliku levikuga leht <i>Valgamaalane</i>; - Valga Maavalitsuse koduleht 	

Eelnimetatud ametiasutustelt (ministeeriumid, ametid, maavalitsused, KOV-id; vt Tabel 3) küsiti seisukohta KSH programmi eelnõu kohta (vt ptk 7.2) ning neid teavitati MP ja KSH menetlusprotsessist. Ettevõtteid ja nende ühendusi, arenguvaldkonna MTÜ-sid ning laiemat avalikkust (sh keskkonnaorganisatsioone ning planeeringuala elanikke ja ettevõtteid) teavitatakse MP ja KSH menetlusprotsessiga seonduvatest avalikest väljapanekutest ja avalikest aruteludest (vt teavitusviisid Tabel 3).

7.2. Seisukohad KSH programmi eelnõu kohta

Lähtudes KeHJS-e § 36 lõikest 3 küsis MP koostamise korraldaja KSH programmi sisu osas seisukohta asjassepuutuvatelt ametiasutustelt, edastades neile seisukohavõtmiseks programmi eelnõu. Ametiasutuste loetelu (ministeeriumid, ametid, maavalitsused, KOV-id), kellele KSH programmi eelnõu seisukoha avaldamiseks saadeti, vt Tabel 3. Kirja koopia vt KSH programmi Lisa 3.

Tabel 4 annab ülevaate laekunud seisukohtade ja nende märkustega arvestamise kohta. Asutuste seisukohad vt KSH programmi Lisa 4.

Tabel 4. Ülevaade asutuste seisukohtadest KSH programmi kohta

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
Ministeeriumid			
1.	Haridus- ja Teadusministeerium 11.02.2014 nr 8-4/14/426-2	Hiljemalt 1. juuliks 2014. a valmib koolivõrgukava, mis saadetakse maavalitsustele esimesel võimalusel. Selle alusel on ehk võimalik täpsemalt ja pikaajalisemalt planeerida peale koolivõrgu ka infrastruktuuri ja ühistranspordi arengut.	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.
2.	Justiitsministeerium	Ei esitanud seisukohta.	-
3.	Kaitseministeerium 08.02.2014	Lähteseisukohad on ainult asutusesiseseks kasutamiseks.	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.
4.	Keskonnaministeerium, 19.03.2014 nr 11-17/14/500-3	Seoses probleemidega asutuse dokumendi-haldussüsteemis ei ole me käesolevaks hetkeks oma seisukohta veel kujundanud ning edastame oma vastuskirja hiljemalt 04. aprilliks 2014.	Võetud teadmiseks.
	27.03.2014 nr 11-17/14/500-4	Arvestada Keskonnaministeeriumi 20.02.2014 kirjaga nr 11-2/14/487-2 Võru maakonnaplaneeringu ja selle KSH programmi osas tehtud märkustega.	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamise ja KSH läbiviimise käigus. Viidatud kiri on lisatud KSH programmile (Lisa 4 koosseisus).
		Lisada KSH programmidesse mõjuallikate peatükki järgmised punktid: 1) ühisveevärgi veehaarete asukohad ja kasutustingimused; 2) kalmistud; 3) jääkreostusalad ja -objektid.	Arvestatud ja lisatud peatükki 4.1. Ühisveevärgi veehaardeid käsitletakse, kuid kasutustingimused jms on kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava teema. Kujad on veeseadusega reguleeritud ja nende suurendamine/vähendamine toimub omaette menetlusega. Kalmistuid käsitletakse seoses maakasutuse suunamisega (nt mõnes KOV-is ei ole kalmistut, mistõttu võiks sellele teemale otsa vaadata maakonnaüleselt). Jääkreostusalasid ja -objekte käsitletakse, kui on olemas asjakohane teave (EELISE andmed on enamasti aegunud). Need objektid ei ole oluliseks takistuseks või piiranguks maakasutuse suunamisel ning eelkõige on tegemist kohaliku omavalitsuse jäätmekava teemaga.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		<p>Arvestada maapõueseaduse §-ga 62, mille kohaselt tuleb maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tagada keskkonnaregistris arvele võetud maavara kaevandamisväärsena säilimine ja juurdepääs maavaravarule. Ühtlasi saab planeeringute koostamisel arvestada ehitusmaavarade kasutamise riikliku arengukava rakendusplaanis tehtud töödega. Kõnealustes maakondades on tehtud mahajäetud karjäärade revisjon (kaevandamisega rikunud ja mahajäetud ehitusmaavarade karjäärade revisjon erinevates maakondades on kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt http://www.envir.ee/1182906). Vastavat infot on võimalik kasutada potentsiaalsete maavarade kaevandamiskohtade leidmiseks ja nende kasutamistingimuste määramiseks.</p>	<p>Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamise ja KSH läbiviimise käigus vastavalt MP täpsusastmele.</p>

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
5.	Kultuuriministeerium, 12-3/2014/175-16, 05.04.2014	<p>Tuleb lähtuda riikliku kaitse all olevatest kultuurimälestistest ja nende kaitsevöönditest. Planeerimisel tuleb lähtuda mälestisi säästvast põhimõttest ning arvestada avalike huvidega. Valga maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegilisel hindamisel palume arvestada Valgamaa 20. sajandi arhitektuuri inventeerimise tulemustega ja töös tehtud ettepanekutega. Veel vajavad analüüsimist järgmised teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - erinevate ajaperioodide kultuuripärandi kihistused ja nende väärtus; - võimalikud arheoloogiliselt väärtuslikud alad; - olemasolevad ja potentsiaalsed miljööväärtuslikud alad; - maakonna maaehituspärand ja ajalooline hoonestusstruktuur; - ajalooliselt väärtuslikud objektid; - maastikupilt, sh vaated kultuurilooliselt olulistele objektidele, vaatekoridoride määratlemine; - väärtuslike maastike piiride täpsustamine. 	<p>MP koostamisel lähtutakse Muinsuskaitseametis 04.03.2014 toimunud nõupidamise protokollist, millega täpsustati muinsuskaitsealaseid nõudeid MP-de koostamiseks. Mõju hinnatakse juhul, kui maakasutuse või mingi (joon)objekti kavandamine võib mõjutada riikliku kaitse all olevat mälestist ja/või selle kaitsevööndit või inventeerimise aruandes nimetatud riikliku kaitse alla võtmist väärivat objekti. Vajadusel antakse soovitusi riigi erinevate huvide – kultuurimälestiste säilimine, sotsiaalteemad, säästev areng, elamisväärne keskkond – tasakaalustamiseks ja omavahel lõimimiseks.</p>
		<p>Oluline on hinnata kultuurikeskkonna säilitamist tagavate tingimuste seadmise piisavust ja vajadusel teha strateegilise keskkonnamõju hindamise käigus täiendavaid ettepanekuid.</p>	<p>Käsitletakse selles osas, mis puudutab ruumilist planeerimist ja maakasutuse suunamist MP tasandil.</p>
		<p>Palume teavitada KSH ja planeeringu arutelust Muinsuskaitseameti Valgamaa vaneminspektorit.</p>	<p>Lisatud peatükki 7.1.</p>
6.	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium 21.02.2014 nr 1.10-17/14-00143/048	<p>Peame oluliseks järgmistes strateegilistes dokumentides püstitatud eesmärkide kajastumist valdkondlikult maakonnaplaneeringus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MKMi arengukava; - Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“; - Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärgid aastateks 2015; - Riiklik struktuurivahendite strateegia 	<p>Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.</p>

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		<p>2007-2013;</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Transpordi arengukava 2014-2020“-s kirjeldatud sundliikumiste vähendamise põhimõtted. <p>Koostatavate maakonnaplaneeringute eesmärgiks on olemasolevale asustusstruktuurile toetava mitmekesise ja valikuvõimalusi pakuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamine ning seega lähtuda olemasoleva prognoosi kõrval just tulevikuvaatele rajanevast asustusstruktuurist. Tööstusalade planeerimisel peame otstarbekaks nende rajamist elamupiirkondade lähedusse, mis arvestab tasakaalustatud arengu ja säästva ning keskkonnahoidliku elutegevusega.</p>	
7.	Põllumajandusministeerium 22.01.2014 nr 9.4-4/13414 -1	Tuleks määratleda üldised ja tasakaalustavad meetmed väärtuslike põllumajandusmaade säilimiseks ja kasutamiseks. Samuti arvestada veekogude kättesaadavuse ja kasutusvõimaluste mõju hindamisel maismaa taristule ka mõjuga kalade kudealadele ja rändeteedele.	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel. Väärtuslike põllumaade määramiseks ootame sisendit Põllumajandusministeeriumilt. Siseministeeriumi andmetel valmivad säilitamist vajavate maaparandusega alade andmekihid tõenäoliselt 2014. aasta lõpuks. Seni saab välja töötada üldiseid soovitusi väärtuslike põllumaade kaitseks ÜP-de ja DP-de koostamisel.
8.	Rahandusministeerium	Ei esitanud seisukohta.	-
9.	Siseministeerium, 05.05.2014 nr 13-4/12-2 (kiri kõikidele maavanematele)	Siseministeerium esitab ministeeriumi seisukohalt olulised riiklikud huvid, millega palume maakonnaplaneeringu koostamisel arvestada. 1. Hädaolukorra seaduse § 34 lg 3 sätestab, milliste elutähtsate teenuste toimepidevuse korraldamise eest Siseministeerium on vastutav. Palume maakonnaplaneeringu koostamisel arvestada, et Siseministeeriumil oleks võimalik tagada nende elutähtsate teenuste tõrgeteta toimimine. 2. Palume arvestada riigipiiri seadusega ja riigipiiri märgistamisega. Eesti Vabariigi ja Venemaa	Teemasid käsitletakse MP koostamise ja KSH läbiviimise käigus lähtuvalt MP üldistusastmest.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		Föderatsiooni vahelise Eesti-Vene riigipiiri lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu Riigikogus menetlemisega on vajalik planeeringus arvestada muudatustega, mis tekivad maismaapiiri märgistamisega. 3. Palume arvestada arengukavadega, mille koostamise eest vastutab Siseministeerium (vt Lisa 4).	
10.	Sotsiaalministeerium	Ei esitanud seisukohta.	Arvestatakse Põlva Maavalitsusele 18.02.2014 saadetud e-kirja, milles palutakse KSH aruandes eraldi peatükina välja tuua mõju inimese tervisele. Seisukoht on lisatud KSH programmile (Lisa 4 koosseisus).
11.	Välisministeerium	Ei esitanud seisukohta.	-
Ametid			
12.	Keskonnaamet (Põlva-Valga Võru region) 17.02.2014 nr PVV 6-8/14/1255-2	KSH programmi joonisele 2 lisada etapina ka planeeringu kooskõlastamine, mis eelneb vastuvõtmisele. Huvitatud asutuste/isikute hulka soovitame kaasata maakondlikud jahindusorganisatsioonid, kust saab roheline võrgustiku ülevaatamiseks vajalikku infot metsloomade liikumisteede kohta.	Arvestatud. Joonist on korrigeeritud. Arvestatud. Ptk 7.2 lisatud Valgamaa Jahi- ja Kalameeste Ühistu.
13.	Lennuamet	Ei esitanud seisukohta.	-
14.	Maa-amet 19.02.2014 nr 6.2-3/1131	Lähteseisukohad on põhjalikud. Palume arvestada piirkonna ehitusmaavara defitsiiti, vajadust kaitsta arvelolevat maavaravaru ning olemasolevat olukorda ning selleks arvestada Ehitusmaavarade riikliku arengukava 2011-2020 aruandes tooduga. KSH aruande koostamise lihtsustamiseks soovitame küsida keskkonnaregistri maardlate nimistust ajakohane väljavõte. Palume KSH koostamisel arvestada MaaPS §62 sätetega, mille kohaselt tuleb maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tagada keskkonnaregistris arvele võetud maavara	Käsitletakse planeeringu koostamisel ja KSH läbiviimisel.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		kaevandamisväärsena säilimine ja juurdepääs maavaravarule.	
15.	Maanteeamet 24.01.14 nr 19-2/14-00098/009	KSH programmi on vaja täiendada järgmiselt: <ul style="list-style-type: none"> - kavandatavate tee-ehituslike tööde puhul viidata konkreetsetele tegevustele ja vahenditele, mis on toodud „Riigimaanteede teehoiukava 2014-2020“-s; - käsitleda liiklusest tingitud keskkonnamüra ja tekkiva tolmu vähendamist viidates „Riigimaanteede teehoiukava 2014-2020“-s esitatud tegevustele ja vahenditele; - käsitleda maavarade varustuskindluse tagamist planeeritavatele objektidele; - hinnata mõju liiklusohutusele maakasutuse ja teedevõrgu kavandamisel. 	Käsitletakse KSH läbiviimisel ja aruande koostamisel lähtudes MP tasandist.
16.	Muinsuskaitseamet	Vt Kultuuriministeeriumi seisukohad KSH programmi osas.	Vt eespool
17.	Politsei- ja Piirivalveamet 18.02.2014 nr 1.11-11/12803-2	Peame oluliseks pöörata enam tähelepanu turvalisuse tagamisele sh standardis EVS 809-1:2002 (Kuritegevuse ennetamine. Linnaplaneerimine ja arhitektuur) toodud põhimõtete järgimisele ning analüüsimisele, mil määral on neid planeeringus rakendatud.	Nimetatud standard on mõeldud kasutamiseks linnapiirkondades. Piirkonnaks võib olla mõnest majast või tänavast koosnev naabruskond või keskkond, linnakeskus, tööstuslik või suurem üldkasutatav maa-ala. Seega ei ole standard kasutatav MP tasandil turvalisuse tagamiseks, parandamiseks, analüüsimiseks ja hindamiseks. Soovituse standardi põhimõtetega arvestamiseks üld- ja detailplaneeringutes võib lisada MP-sse ja KSH aruandesse. Standardi korrektne viide on: Euroopa Standard CEN/TR 14383-2:2007 <i>Prevention of crime - Urban planning and building design - Part 2: Urban planning</i> (varasem ENV 14383-2:2003) ehk „Turvalise elukeskkonna standard“ Kuritegevuse ennetamine - Linnaplaneerimine ja arhitektuur. Osa 2. Linnaplaneerimine Eesti standard EVS 809-1:2002.
18.	Põllumajandusamet 13.02.2014 nr 14-18/260-1	MP-s peaks kajastama maaparandussüsteemi maa-ala, kuna sellest lähtuvalt tuleb	Põllumajandusministeerium hakkab käesoleva (2014.) aasta jooksul määrama nii väärtuslikke põllumaid kui ka

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		kooskõlastada vee juhtimine veekogudesse, detailplaneeringud, ehitised, maakorraldustoimingud jms ning täita PMA poolt antud kooskõlastustingimusi.	säilitamist vajavaid maaparandusega alasid. Andmekihid valmivad tõenäoliselt 2014. aasta lõpuks. Seni saab maaparandussüsteemi maa-alade kohta MP-s anda üldiseid soovitusi ÜP-de ja DP-de koostamiseks (nt et maaparandussüsteeme ei lõhutaks, et neid käsitletaks tervikuna koos eesvooludega jne).
19.	Päästeamet 27.01.2014 nr PA 7.3-1/906 Päästeameti Lõuna Päästkeskus 25.02.2024 nr 7.3-4.2/684	Tuleb arvestada hädaolukorra riskianalüüsi tulemustega. Riskide maandamise parimaks tagamiseks soovib Päästeamet olla kaasatud kogu planeeringu ja KSH programmi ning aruande koostamisse. Arvestada läbivalt järgmiste põhimõtetega: <ul style="list-style-type: none"> - Keskonnamõjude hindamisel tuleb arvesse võtta olemasolevaid riskiallikaid, sh planeeringualal asuvad või seda suurõnnetuse korral mõjutavad ohtlikke kemikaale käitlevad ettevõtted, üleujutusohhtlikud alad, kiirgustegevusluba omavad objektid, ohtlike kemikaalide transporditeed ja kaubajaamad, gaasitorujuhtmed, ohtlikud teedelõigud, ristmikud, ohtlikud raudteelõigud, raudteeülesõidu ja ülekäigukohad, tuleohtlikud alad, lennualjad jms; - tuua välja põhimõtted ja soovitused olulise ruumilise mõjuga ja suure riskiohuga objektide planeerimise ja paiknemise kohta; - hinnata planeeritava vastavus tuleohutusnõuetele; - hinnata planeeritava mõju päästetöö toimepidevusele. 	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel lähtudes MP täpsusastmest. MP KSH käigus võetakse aluseks olemasolevad riskianalüüsid. Uusi riskianalüüse koostama ei hakata.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		KSH käigus arvestamist vajavad hädaolukorra riskid on suurõnnetus ohtlikke kemikaale käsitlevas ettevõttes või muus tööstus- või laohoones, üleujutus tiheasustusel, raskete tagajärgedega õnnetus maanteel, raskete tagajärgedega õnnetus raudteel, ulatuslik metsa- või maastikutulekahju, riigisisese tekkepõhjusega kiirgusõnnetus, raskete tagajärgedega õhusõidukiõnnetus.	MP KSH käigus võetakse aluseks olemasolevad riskianalüüsid. Uusi riskianalüüsi koostama ei hakata.
20.	Riigi Infosüsteemi Amet 06.02.2014 e-kiri	Kommentaare ja ettepanekuid KSH programmi eelnõu sisu osas ei ole.	Võetud teadmiseks.
21.	Tehnilise Järelevalve amet 21.02.2014 nr 1-12/14-0202-005	Puuduvad kommentaarid ning täiendavad ettepanekud KSH programmi eelnõu osas.	Võetud teadmiseks.
22.	Terviseamet 19.02.2014 nr 1.3-7/595	Olulisi muudatusettepanekuid KSH programmi eelnõule ei ole.	Võetud teadmiseks.
23.	Veeteede Amet 06.02.2014 nr 6-3-1/212	Veeteede Ameti huvi on seotud veeliikluse ohutuse tagamisega laevatatavatel sisevetel. Valga maakonnas on laevatatavaks siseveeks Võrtsjärve lõuna osa ja Väike-Emajõgi Jõgeveste sillani. Ettepanekud: <ul style="list-style-type: none"> - hinnata laevatatavate sisevete kui transpordikoridoride kasutatavust ning nende mõju sotsiaalsele ja majanduskeskkonnale; - hinnata laevatatavate sisevete sadamate paigutust ja mõju sotsiaalsele ja majanduskeskkonnale; - hinnata piirangute kehtestamise vajalikkust maakonna piiresse jäävatel avalikel veekogudel ja selle võimalikku mõju. 	Ekspert eeldab, et laevatatavate sisevete määratlemisel on vastavad analüüsid ja eeltööd nende kasutatavuse ja ohutuse ning sadamate paigutuse ja piirangute kehtestamise osas tehtud, ning kavandab KSH läbiviimisel nendele tuginemist.
24.	Häirekeskus	Ei esitanud seisukohta.	-

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
25.	Keskonnainspeksioon 17.02.2014 nr J-6-17/73-2	Vajalik pöörata tähelepanu järgmistele aspektidele: <ul style="list-style-type: none"> - jälgida looduskaitseseadusest tulenevaid piiranguid ehitamisele; - jälgida kinnipidamist ehituskeeluvööndist veekogude alal; - juurdepääsude planeerimine ja liikluskorralduse reguleerimine avalike randade juures; - määratletud peaksid olema rohekoridoride metsad; - määratletud peaksid olema kaitsealad, sh ka planeeritavad; - tootmispiirkondade ja elamumaade vahele peaksid jääma puhvertsoonid (mets või looduslik rohumaa); - koos asustuse suunamisega pidada silmas ka rekreatsioonivõimaluste loomist. 	Käsitletakse lähtudes MP üldistusastmest. Vajadusel antakse tingimused ja soovitused arvestamiseks üld- ja detailplaneeringutes.
Piirnevad maavalitsused			
26.	Põlva Maavalitsus 18.02.2014 nr 12-3/2014/665	KSH programmi eelnõu sisu osas täiendusi ei ole.	Võetud teadmiseks.
27.	Tartu Maavalitsus 20.02.2014 nr 9-2/257-2	KSH programmi eelnõu kohta märkusi ei ole.	Võetud teadmiseks.
28.	Viljandi Maavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
29.	Võru Maavalitsus 31.01.2014 nr 12-3/2014/202-2	Leiame, et Põlva, Valga ja Võru maavalitsuste ühine töörühm ja moodustatud teemarühmad tagavad seadustes nimetatud koostöö.	Võetud teadmiseks.
Kohalikud omavalitsused ja omavalitsusliidud			
30.	Helme Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
31.	Hummuli Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
32.	Karula Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
33.	Otepää Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
34.	Palupera Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
35.	Puka Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
36.	Põdrala Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
37.	Sangaste Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
38.	Taheva Vallavalitsus 20.02.2014 nr 7-1/113	KSH programmi eelnõu sisu osas ettepanekuid, täiendusi ega vastuväiteid ei ole.	Võetud teadmiseks.
39.	Tõlliste Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
40.	Tõrva Linnavalitsus 20.02.2014 nr 7-2.7/39	KSH programmi eelnõu kohta täiendavaid ettepanekuid ei ole.	Võetud teadmiseks.
41.	Valga Linnavalitsus 20.02.2014 nr 9-1.3/251-1	Leiame vajaduse käsitleda KSH aruandes vähemalt majanduslikke ja sotsiaalseid piiriüleseid positiivsed mõjusid, kuna KSH programmi eelnõus on öeldud, et piiriülest negatiivset keskkonnamõju ei kaasne. Valga maakonnaplaneeringu ja sellega kaasnevate dokumentide koostamisel on otstarbekas arvestada ka Läti poolse tagamaaga (eelkõige Valga ja Valka koostöö).	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel lähtudes MP tasandist ja ruumilise planeerimise põhimõtetest.
42.	Õru Vallavalitsus 25.02.2014 nr 7-1.2/39-1	KSH programmi eelnõu sisu osas ettepanekuid ei ole.	Võetud teadmiseks.
43.	Valgamaa Omavalitsuste Liit	Ei esitanud seisukohta.	-
Ettevõtted, ettevõtjate ühendused, arendusvaldkonna MTÜ-d			
44.	Valgamaa Arenguagentuur	Ei esitanud seisukohta.	-
45.	Valgamaa Partnerluskogu	Ei esitanud seisukohta.	-
46.	MTÜ Valgamaa Põllumeeste Liit	Ei esitanud seisukohta.	-
47.	Valgamaa Spordiliit MTÜ	Ei esitanud seisukohta.	-
48.	Võro Instituut 14.02.2014 nr 1.2.-1/37	Lisada peatükki 4.2 „Mõjutatavad keskkonaelemendid“: - kultuurilise keskkonna hinnatavate mõjude	Arvestatud. Peatükki 4.2 kultuurilise mõju alla lisati „piirkonna identiteet ja kultuuripärand“ ning majanduslike mõjude alla lisati „kultuuripärandiga seotud majandus“.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		<p>hulka „piirkonna põline vaimne kultuuripärand“ (lisatud eraldi failina kirja juurde);</p> <ul style="list-style-type: none"> - majandusliku keskkonna hinnatavate mõjude hulka „kultuuripärandiga seotud majandus, sh pereettevõtlus ja mikroenergeetika“ (lisatud eraldi failina kirja juurde). 	Nimetatud teemasid käsitletakse lähtudes MP üldistusastmest ja niivõrd, kui need on seotud ruumilise planeerimisega. Vajadusel antakse soovitusi üld- ja detailplaneeringute koostamiseks.
49.	Mulgi Kultuuri Instituut	Ei esitanud seisukohta.	-
50.	SA Lõuna Eesti Turism	Ei esitanud seisukohta.	-
51.	Riigimetsa Majandamise Keskus 19.02.2014 nr 3-1.20/103	KSH programmi eelnõu osas täiendusi ei ole.	Võetud teadmiseks.
52.	AS Eesti Raudtee 02.2014 nr 1-5.1/	Vajadusel piirata jalakäijate raudteele pääsemine väljaspool nõuetekohaseid ülekäigukohti, raudteega piirnevate alade planeerimisel arvestada müratõkkeseinte ja piirdeaedade ehitamise vajadusega.	MP koostamise käigus märgitakse ära kriitilised kohad, kus on ohutusele vaja pöörata enam tähelepanu. Konkreetsete asukohtade (raudteelõikude) määramisel lähtutakse AS-i Eesti Raudtee vastavatest analüüsides ja kavades. Vajadusel saab KSH aruandes (võimalik mõju inimese tervisele) anda üldised põhimõtted ja soovitusid järgmiste tasandite planeeringute jaoks.
53.	AS Eesti Liinirongid (Elron)	Ei esitanud seisukohta.	-
54.	AS Eesti Energia	Ei esitanud seisukohta.	-
55.	Elering AS 17.02.2014 nr 11-4/65-2	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
56.	Elektrilevi OÜ 26.02.2014 e-kiri	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
57.	AS Eesti Gaas 05.02.2014 nr 5-1/21	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
58.	AS EG Võrguteenus 12.02.2014 nr T/27	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
59.	Eesti Lairiba Arenduse SA 04.03.2014 nr O.2-2/14-007	Kuna EstWin lairibavõrku arendatakse ja planeeritakse etapiviisiliselt lõikude kaupa, siis asjassepuutuvaid omavalitsusi informeeritakse	Võetud teadmiseks.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		lairibavõrgu planeeringust nende territooriumil vahetult enne projekteerimistööde algust.	
60.	EMT	Ei esitanud seisukohta.	-
61.	Elion Ettevõtted AS 1)19.02.2014 C-5.1/269-1 2)19.02.2014 nr C-5.1/679-1	Uute teede ja maanteede planeerimisel tuleb arvestada trassikoridoridega teemaal tehnovõrkude tarbeks, kuna need on kõige sobivamad asukohad ning reeglina puuduvad alternatiivid. Kuna sidevõrgud keskkonnale mõju ei avalda, siis MP lähteseisukohtades sidevõrkude mõju keskkonnale eraldi hinnata vaja ei ole.	Võetud teadmiseks.
62.	Elisa Eesti AS 11.02.2014. a. nr. 2-1/30	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
63.	Tele2 Eesti AS	Ei esitanud seisukohta.	-
64.	Eesti Post AS	Ei esitanud seisukohta.	-
65.	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda 20.02.2014 nr 4/70	Oleme seisukohal, et üheks oluliseks valdkonnaks on ettevõtluskeskkonna parandamine ja arendamine ning tunnustame, et maakonnaplaneeringus on analüüsitud, kuidas kohalikud omavalitsused saaksid rohkem kaasa aidata ettevõtluse arengule.	KSH käigus analüüsitakse MP-ga kavandatava tegevuse võimalikke majanduslikke mõjusid eesmärgiga parandada ja arendada ettevõtluskeskkonda.
66.	Eesti Erametsaliit	Ei esitanud seisukohta.	-
67.	Eesti Autoettevõtete Liit	Ei esitanud seisukohta.	-
68.	Eesti Planeerijate Ühing (eksperdil puudub teave, kas Valga MV-le on seisukohad laekunud; võetakse arvesse Põlva ja Võru MV-dele saadetud kirjad, mis on sisult identsed)	KSH programm peaks enam välja tooma kohaspetsiifilise probleemi käsitluse. Asukohapõhiselt tuleks välja valida planeeringuga lahendada soovitavad probleemid (lähteseisukohad) ning selle põhjal KSH-s esitada probleemidega tegelemise nimekiri; ei ole selge, milliseid kohaspetsiifilisi probleeme tuleb KSH-s käsitleda ning milliste andmete põhjal. Hetkel keskkonnamõjude hindamise täpset tööülesannet ei ole püstitatud (nt probleemide	Lähteseisukohtadest tulenev kohaspetsiifiliste probleemide analüüs viiakse läbi KSH käigus koostöös planeeringu eskiislahenduse väljatöötamisega. Asukohapõhised probleemid selguvad maakonna olemasoleva olukorra analüüsil ja planeerimise käigus (sõltuvalt sellest, kuhu ja mida kavandatakse, riiklike ja kohalike huvide ühitamise vajadustest ning lahendamistvajavatest probleemidest). Probleemide kohta vt vastus eelmises lõigus. Ptk-s 5 on kirjas: KSH läbiviimisel tuginetakse Valga MP

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		<p>kaupa) ega määratud vajalikke tegevusi. Ei ole selge, milliseid kohaspetsiifilisi probleeme tuleb käsitleda ning milliste andmete põhjal. Planeeringu ja KSH tegemine nõuab uuringuid, kuid nende vajadust ei ole programmis käsitletud.</p> <p>Mõjude hindamisel kasutada vastavusanalüüsi ning kujundada keskkonnaeesmärgid, millised probleemidest on maakonnaplaneeringuga lahendatavad. Seejärel hinnata, kas planeeringulahendus täidab keskkonnaeesmärke. KSH eesmärk on näidata, millised lahendusteel on sobivaimad, tehes vastavad ettepanekud parima planeeringulaheduse leidmiseks.</p>	<p>koostamiseks teostatud uuringutele ja analüüsidele ning varasematele käsitusala hõlmavatele asjakohastele materjalidele. MP KSH koostamise mahus ei ole kavas läbi viia täiendavaid uuringuid.</p> <p>On terve rida seadusandlusest tulenevaid nõudeid ja erinevaid strateegilisi dokumente, mis mõjutavad MP-ga kavandatavaid tegevusi ja nendega seotud keskkonna-, sotsiaalseid, kultuurilisi ja majanduslikke mõjusid. Need võetakse mõju hindamisel arvesse. Vastavalt kavandatavale tegevusele ja selle võimalikule mõjule valitakse töö käigus praktiline(sed) ja sobiv(ad) meetodika(d) või nende kombinatsioonid, mille puhul on võimalik arvesse võtta mõju iseloomu, saadaolevate andmete olemasolu ja kvaliteeti ning aja ja muude ressursside olemasolu. Mõju hindamine on üks osa planeeringu koostamisest ning tegevuse põhieesmärk on leida koostöös parim ja võimalikult tasakaalustatud planeeringulahendus.</p>
		<p>Mõjuallikate taga (punkt 4.1 Mõjuallikad) peab olema, mida nende juures hinnatakse. Maakasutustingimusele iseenesest ei saa mõju hinnata, see peab siiski olema seotud maa-ala või konkreetse teemaga. Seega soovime maa- ja veealade kasutustingimused nimekirjast ühtlustamise eesmärgil välja võtta.</p> <p>Peatükis 4.2 välja tuua miljööväärtusliku ala mõiste; olulisem on hinnata mõju piirkonna identiteedile ja kultuuripärandile kui kultuurimälestistele; majandusliku keskkonna all tuleb vaadelda ka rahvusvahelisi trende ja hinnata, kuidas need võivad mõjutada maakonna arengut tervikuna; energiakasutusega seotud keskkonnamõjude osas hinnata energiavarustuse turvalisust.</p> <p>Asustuse või isikute kaasamisel soovime saadetavas materjalis ja kirjades täpsustada,</p>	<p>Arvestatakse osaliselt. Sõltub konkreetsest mõjutatavast keskkonnaelemendist konkreetses asukohas, milline mõjuallikas ja mil viisil seda mõjutab. Planeeringuga kavandatavast tegevusest tuleneb, mida nende juures hinnatakse, ja seda käsitletakse KSH läbiviimise käigus ning esitatakse KSH aruandes. „Kasutustingimuste“ asemel kasutatakse „kavandatav kasutamine“.</p> <p>Peatükki 4.2 on täiendatud. Majanduslike mõjude hindamisel lähtutakse ekspertarvamuses „Majanduslike mõjude hindamisest maakonnaplaneeringute ja nende KSH koostamisest“ toodud soovitustest.</p> <p>Arvestatakse menetluse läbiviimisel.</p>

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		millist sisendit oodatakse. Palume „maakonnaplaneering“ programmis välja kirjutada, mitte kasutada lühendit „MP“.	Ei arvesta. KSH programmi ja aruande koostamisel kasutatakse sõna „maakonnaplaneering“ tähistamiseks läbivalt lühendit MP (analoogselt lühenditega DP – detailplaneering, ÜP – üldplaneering, TP – teemaplaneering). Lühendite selgitused on toodud KSH programmi alguses (sisukorra ja lisade loetelu järel), sama tehakse KSH aruandes.
69.	Eesti Arhitektide Liit	Ei esitanud seisukohta.	-
70.	Eesti Keskkonnaühenduste Koda	Ei esitanud seisukohta.	-
71.	Eesti Maaülikool	Ei esitanud seisukohta.	-
72.	Tartu Ülikool	Ei esitanud seisukohta.	-
73.	Valgamaa Kutseõppekeskus	Ei esitanud seisukohta.	-

7.3. Ülevaade KSH programmi avalikustamisest ja selle tulemustest

Valga Maavalitsus teavitas Valga MP lähteseisukohtade ja MP KSH programmi eelnõude avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu toimumisest. Avalikustamisest teavitamise menetlusdokumente (teavitamise kirjad, kuulutused jms) KSH programmile ei lisata. Need esitab maavalitsus Keskkonnaametile menetluse läbiviimise nõuetekohasuse kontrollimiseks koos käesoleva KSH programmiga.

Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi eelnõudega oli võimalik tutvuda 17.04–05.05.2014 Valga MV veebilehel <http://valga.maavalitsus.ee/koostatav-maakonnaplaneering> ja Valga MV infolauas maavalitsuse tööaegadel.

Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi kohta sai esitada ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi kuni 05.05.2014 posti teel (Valga Maavalitsus, Kesk 12, 68203 Valga) või e-postiga aadressil info@valgamv.ee.

Avaliku väljapaneku käigus laekus üks kirjalik arvamus Veeteede Ametilt, millega amet täpsustas oma 06.02.2014 nr 6-3-1/212 kirjaga saadetud ettepanekute sisu. Kirjas esitatud teemasid käsitletakse MP koostamise ja KSH läbiviimise käigus lähtuvalt MP üldistusastmest. Laekunud arvamusel ei tulenenud KSH programmi muutmise või täiendamise vajadust. Avalikustamise käigus kirjalikult laekunud arvamusel vastas maavalitsus kirjalikult (vt Lisa 5).

Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi avalik arutelu toimus 06.05.2014 algusega kell 11.00 Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse ovaalsaalis. Avalikul arutelul osalejad registreeriti ja koostati koosoleku protokoll (vt Lisa 6). Avaliku arutelu käigus ei esitatud ettepanekuid KSH programmi muutmiseks või täiendamiseks.

8. KSH LÄHTEMATERJALID

Alljärgnevalt on toodud MP KSH läbiviimisel arvestamisele kuuluvad dokumentide ja olulisemate uuringute loetelu:

- Asjakohased õigusaktid
- Lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks (Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde)
- Üleriigiline planeering "Eesti 2030+" ja selle KSH
- Asjakohased riiklikud arengukavad ja strateegiad
- Kehtiv maakonnaplaneering
- Maakonna teemaplaneeringud
- Asjakohased maakonna arengukavad ja arengustrateegiad
- KOV-ide ÜP-d ja nende KSH-d
- Maakonna / piirkonna valgalade veemajanduskavad
- Kaitsealade kaitse-eeskirjad ja kaitsekorralduskavad
- Eesti Looduse infosüsteemi andmebaas EELIS
- MP koostamiseks läbi viidud uuringud ja analüüsid

Nimekiri ei ole lõplik, see täieneb ja täpsustub KSH läbiviimise käigus lähtudes vastavate teemade käsitlemisel kasutatavatest täiendavatest allikatest. Kasutatud materjalide täpsustatud loetelu esitatakse KSH aruandes.